

С.А. Ткаченко, канд. екон. наук, доцент

Вищий навчальний заклад «Миколаївський політехнічний інститут»

**ВИДІЛЕННЯ У ФУНКЦІОНАЛЬНО РОЗВИНУТИХ СИСТЕМАХ
УПРАВЛІННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ
ПРОМИСЛОВИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ ТА ВИРОБНИЧИМИ
ОБ'ЄДНАННЯМИ САМОСТІЙНОЇ ПІДСИСТЕМИ АНАЛІТИЧНОЇ
ОБРОБКИ ІНФОРМАЦІЇ**

Постановка проблеми. Системний підхід міцно увійшов в практику дослідження господарської діяльності підприємств (об'єднань), характеру внутрішніх і зовнішніх зв'язків та методологію проектування і впровадження функціонально розвинутих систем управління спеціального призначення. Системний підхід, тобто нерозривний взаємозв'язок в розробці та експлуатації функціонально розвинутих систем управління спеціального призначення факторів економічних, соціальних, правових і інших, поряд з інформаційними, економіко-математичними, програмними, машинними й іншими, не тільки виступає нашим переконанням, але буквально вистражданий нами. Беручи до уваги, що будь-яку систему правомірно досліджувати і як елемент більш загальної суперсистеми, і як відносно відокремлену систему, проведемо дослідження функції аналізу в умовах функціонально розвинутих систем управління спеціального призначення підприємствами та об'єднаннями з позицій системного підходу. Будь-якій системі притаманний цілий ряд ознак. Вважається, зокрема, що система управління підприємством та об'єднанням узагалі виступає сукупністю взаємодіючих компонентів, кожний з яких можна розглядати як самостійну підсистему, якщо при цьому дотримуватися такої основної умови – в підсистемі можуть бути виділені частини, що утворюють її внутрішню структуру, які володіють системними ознаками, і ці частини, в свою чергу, можна назвати підсистемами цієї системи. Розглянемо цю умову стосовно до функції аналітичної обробки інформації у функціонально розвинутих системах управління спеціального призначення підприємствами та об'єднаннями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вимоги цієї умови здаються досить важливими з позицій системного підходу, однак, щодо аналітичної обробки інформації вони ще недостатньо розглянуті в спеціальній науковій літературі, зокрема в працях таких учених-економістів, як: О.В. Гарманов [1], Н.В. Іванова [2], А.В. Ігнат'єв [3], В.Б.

Іяшвілі [4], В.С. Кіков [5], Н.П. Киселева [6], Е.І. Мірзоєв [7], І.В. Полухина [8], Л.Ю. Філобокова [9], С.Г. Чефранов [10] та інших і на цей момент малодосліджені. Із цього випливає нагальна потреба широкого висвітлення теоретико-методологічних аспектів зазначеної проблематики.

Формулювання цілей статті. Метою цієї наукової публікації стало обґрунтування можливості виділення в числі функціональних підсистем функціонально розвинутих систем управління спеціального призначення промислових підприємств та виробничих об'єднань самостійної підсистеми аналітичної обробки інформації.

Виклад основного матеріалу досліджень. Сучасний рівень розвитку методології економічного аналізу дозволяє чітко виділити в ньому складові частини, які входять в систему аналітичної обробки інформації. До них належать: перспективний (довгостроковий), ретроспективний, оперативний (поточний), порівняльний, проблемно-орієнтований і функціонально-вартісний аналіз.

Перспективний аналіз – це метод вивчення економіки підприємств, об'єднань та їх внутрішніх підрозділів, що забезпечує надходження інформації про рівень показників господарської діяльності на задану перспективу, а також про напрямки і ступінь впливу на них різних зовнішніх і внутрішніх факторів. Перспективний аналіз також необхідний для складання планових завдань на майбутній період і прийняття рішень, що забезпечують успішне виконання плану.

Ретроспективний аналіз діяльності підприємств (об'єднань) та їх внутрішніх підрозділів – найбільш розроблений вид економічного аналізу. Його методи знаходять застосування і в інших видах аналізу. Основне призначення періодичного аналізу полягає у вивченні діяльності об'єднань, підприємств та внутрішніх ланок за такі періоди часу, як місяць, квартал, рік і інші з початку виконання проекту для отримання об'єктивної оцінки результатів господарської діяльності за ці періоди та виявлення ефективності виробництва.

Оперативний аналіз покликаний дослідити роботу підприємств (об'єднань) та їх внутрішніх ланок за відносно короткі періоди часу – зміну, добу, тиждень і інші. Мета оперативного аналізу – забезпечити своєчасне надходження інформації про величину, напрямки та причини відхилень виробничих процесів від заданих параметрів, що необхідно для оперативного регулювання ходу виробництва.

Порівняльний аналіз спрямований на вивчення діяльності об'єднань, підприємств, цехів, дільниць порівняно з іншими об'єднаннями, підприємствами, цехами і ділянками тієї ж галузі або інших галузей. Такий аналіз необхідний для підбиття підсумків конкурентоспроможності

об'єднань і підприємств галузі, для швидкого освоєння передового досвіду та комплексного виявлення можливостей підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності.

Проблемно-орієнтований аналіз являє собою метод виявлення і дослідження складних господарських проблем техніко-економічного характеру. Формування цього виду аналізу багато в чому пов'язано з впровадженням у виробничо-господарську практику методів програмно-цільового управління. Науково-технічний прогрес значно розширює можливості вдосконалення техніки і технології, збільшуючи тим самим кількість варіантів вирішення однозначних за цілеспрямованістю завдань розвитку виробництва. У цьому зв'язку проблемно-орієнтований аналіз спрямований на дослідження різних варіантів розв'язання проблеми, що забезпечують досягнення поставлених цілей.

Функціонально-вартісний аналіз - вид техніко-економічного аналізу, розроблений зарубіжними і вітчизняними фахівцями з економічних питань, який покликаний забезпечити взаємопов'язане дослідження властивостей виготовлених виробів та витрат ресурсів, пов'язаних з їх виробництвом. Початковим об'єктом такого аналізу служать функції виробів, які проявляються в їх здатності до експлуатації в необхідних для споживача умовах і задоволенні сучасних потреб. Мета аналізу – знайти в кожному конкретному випадку оптимум співвідношення показників якості та здійснюваних витрат. За допомогою функціонально-вартісного аналізу можна формувати високоефективні системи зниження витрат на виробництво і підвищення якості продукції.

Між окремими видами аналізу наявна певна методична єдність, обумовлена єдиним об'єктом дослідження і використанням у цілому ряді випадків однакових способів та прийомів отримання тих або інших аналітичних показників, а також існують інформаційно-логічні і часові зв'язки. Хоча кожний з видів аналізу має свою ціль, тим не менш кожний із них, функціонуючи на підприємстві в межах системи аналітичної обробки інформації, підпорядковується її загальній цілі.

В умовах функціонально розвинутих систем управління спеціального призначення промисловими підприємствами та виробничими об'єднаннями кожний із видів аналізу можна зобразити у вигляді відповідних блоків, які являють собою сукупність послідовно пов'язаних між собою аналітичних задач і такі, що утворюють функціональну структуру аналізу. Отже, зазначимо, що в підсистемі аналітичної обробки інформації наявні структурні частини, які також володіють системними ознаками. А це значить, що вимоги третьої умови – виділення у функціонально розвинутих системах управління спеціального призначення

підприємствами та об'єднаннями самостійної підсистеми аналітичної обробки інформації – також виконується сповна.

Таким чином, як з погляду самостійності і ролі економічного аналізу в управлінні, так і з позицій системного підходу, виділення в числі функціональних підсистем функціонально розвинутих систем управління спеціального призначення промисловими підприємствами та виробничими об'єднаннями самостійної підсистеми аналітичної обробки інформації можна вважати досить обґрунтованим і правомірним. Розгляд вказаних вище умов свідчить не тільки про наявність відповідних теоретичних передумов для виділення у функціонально розвинутих системах управління спеціального призначення підприємствами самостійної підсистеми аналітичної обробки інформації, але і дозволяє також сформулювати її визначення. Так, під *підсистемою аналітичної обробки інформації у функціонально розвинутій системі управління спеціального призначення промисловим підприємством та виробничим об'єднанням* розуміють сукупність засобів, які базуються на використанні сучасних машин електронних цифрових і новітніх економіко-математичних методів, що забезпечують надходження аналітичної інформації, необхідної для підготовки й обґрунтування управлінських рішень проблем економічного, технічного та соціального характеру.

Висновки. Актуальність створення у функціонально розвинутих системах управління спеціального призначення промисловими підприємствами та виробничими об'єднаннями підсистеми аналітичної обробки інформації впливає з великого обсягу, складності і трудомісткості аналітичних розрахунків, визначається підсиленням ступеня впливу отриманої інформації на управління в результаті підвищення комплексності й оперативності аналізу, продиктовано всією попередньою практикою розвитку функціонально розвинутих систем управління спеціального призначення суб'єктами господарської діяльності, яка виявила неефективність децентралізації функції аналізу.

Бібліографічний список: 1. Гарманов А.В. Организация экономического экологического анализа хозяйствующего субъекта: дис. ... канд. экон. наук: 08.00.12 / А.В. Гарманов. – Воронеж, 2011. – 148 с. 2. Иванова Н.В. Бюджетирование как инструмент управления деятельностью проектно-ориентированной генподрядной строительной организации: дис. ... канд. экон. наук: 08.00.05, 08.00.10 / Н.В. Иванова. – Москва, 2009. – 243 с. 3. Игнатьев А.В. Развитие методов и механизмов системной организации экономической информации в управлении региональной компанией: дис. ... канд. экон. наук: 05.13.10 / А.В. Игнатьев.

– Ростов-на-Дону, 2007. – 165 с. 4. Ияшвили В.Б. Регулирование перехода субъектов Российской Федерации к устойчивому развитию (организационно-экономические и финансовые механизмы): дис. ... канд. экон. наук: 08.00.05 / В.Б. Ияшвили. – Москва, 2005. – 160 с. 5. Киков В.С. Методика выбора системы защиты экономической информации в распределенных системах: дис. ... канд. экон. наук: 08.00.05, 08.00.13 / В.С. Киков. – Москва, 2009. – 123 с. 6. Киселева Н.П. Методология статистического исследования экономического роста регионов и факторов его дифференциации: дис. ... д-ра экон. наук: 08.00.12 / Н.П. Киселева. – Саратов, 2007. – 342 с. 7. Мирзоев Э.И. Повышение качества управленческих решений в гостиничных комплексах: дис. ... канд. экон. наук: 08.00.05 / Э.И. Мирзоев. – Москва, 2010. – 183 с. 8. Полухина И.В. Развитие методики экономического анализа внутригрупповых расчетов интегрированных компаний: автореф. дис. ... канд. экон. наук: 08.00.12 / И.В. Полухина. – Воронеж, 2012. – 24 с. 9. Филобокова Л.Ю. Устойчивое развитие малого предпринимательства: теория и практика (на материалах Дальневосточного экономического региона): дис. ... д-ра экон. наук: 08.00.05 / Л.Ю. Филобокова. – Ростов-на-Дону, 2005. – 368 с. 10. Чефранов С.Г. Теория, методология, инструментарий управления региональными экономическими системами: проектно-эволюционный подход: дис. ... д-ра экон. наук: 05.13.10 / С.Г. Чефранов. – Майкоп, 2008. – 304 с.

Ткаченко С.А. Виділення у функціонально розвинутих системах управління спеціального призначення промисловими підприємствами та виробничими об'єднаннями самостійної підсистеми аналітичної обробки інформації. Досить правомірно обґрунтовано, в підсистемі можуть бути виділені частини, які утворюють її внутрішню структуру та володіють системними ознаками.

Tkachenko S. Selection in the functional development of control systems of special purpose industrial enterprises and industrial associations of independent analytical information processing subsystem. Suffice reasonably legitimate, the subsystem can be assigned parts which constitute it have an internal structure and features of the system, the data can be called subsystems of the system.